

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра міжнародних економічних відносин

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини
за освітньою програмою
«Міжнародні економічні відносини»

на тему: «**«ОСОБЛИВОСТІ ЕКСПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ НА
РИНКУ ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР (НА ПРИКЛАДІ СГП «НІКА-АГРО»)»**»

Виконавець: студентка ФМЕ
Стаматова Олена Михайлівна

/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н, доцент

Міндова Олена Ігорівна

/підпис/

ВСТУП

Актуальність теми – Міжнародна інтеграція забезпечує можливість існування та розвитку міжнародного бізнесу і міжнародної торгівлі, які на сучасному етапі розвитку займають одну з провідних позицій в системі міжнародних економічних відносин. Одним з головних напрямків розвитку економічних відносин між країнами стало значне збільшення обсягів експорту. Експорт завжди був важливим елементом економіки країни. Саме завдяки експорту у державу можуть надходити нові інвестиції, що сприяє розвитку національної економіки. Серед основних галузей Українського експорту виділяють: металургійну, АПК, машинобудування та ін. Сільське господарство та агропромисловий комплекс мають важливу роль в економіці нашої країни, що доходить до 20% ВВП. Українські виробники зерна мають вагоме значення на світовому ринку зернової продукції, вони посідають дев'яте місце в світі, тобто 2% світового ринку зерна. Україна позиціонує себе як один із лідерів експорту зерна на світовому ринку, що в свою чергу позитивно впливає на темпи економічного зростання та валютні надходження. Одеський регіон має значне місце у виробництві зернових культур та зернобобових в Україні, близько 7% виробництва зерна в країні. У нинішній час особливо актуальною є тема експорту українського зерна та перспективи розвитку експортної діяльності українських сільськогосподарських підприємств, доцільно буде розглянути її на рівні Одеського регіону та на рівні сільськогосподарського підприємства.

Різні аспекти ефективного розвитку експорту сільськогосподарських підприємств досліджувалися у роботах досвідчених економістів, зокрема: В. Андрійчука, О. Баталова, Л. Антоноюка, В. Бойко, О. Кириленка, П. Гайдуцького, В. Геєця, Б. Малиняка, А. Кандиби, С. Кваші, П. Саблука та ін.

Мета роботи – полягає в опрацюванні методичних та практичних питань організації експортної діяльності сільськогосподарських підприємств Одеського регіону на ринку зернових культур та пошук шляхів її вдосконалення. Для досягнення мети в роботі поставлено наступні **завдання**:

- узагальнення теоретично-методичних та організаційно-економічних засад експортної діяльності сільськогосподарських підприємств Одеського регіону на ринку зернових культур;

- розглянути сутність та особливості здійснення операцій сільськогосподарського підприємства з експорту;

- дослідити правове забезпечення діяльності з експорту в Україні;

- надати характеристику СГП «Ніка Агро»;

- проаналізувати фактори, що впливають на експортну діяльність сільськогосподарського підприємства;

- визначити напрямки удосконалення організації операцій з експорту зернових культур СГП «Ніка Агро».

Об'єкт дослідження – зовнішньоекономічна діяльність сільськогосподарського підприємства «Ніка-Агро». Українські експортери зернових культур Одеського регіону.

Предмет дослідження – експортна діяльність українських підприємств Одеського регіону на ринку зернових культур.

Методи дослідження – економіко-математичне моделювання для розрахунку коефіцієнтів, вертикальний та горизонтальний аналізи для вивчення внутрішньої структури фінансових звітів підприємства, табличний метод для подання результатів розрахунку та групування аналітичних даних, SWOT-аналіз для визначення сильних та слабких сторін підприємства.

Інформаційною базою дослідження є статистичні матеріали Держкомстату України, звітні дані сільськогосподарського підприємства, інформаційна база мережі Інтернет; монографії, публікації в зарубіжних та вітчизняних науково-періодичних виданнях.

Обсяг і структура роботи: кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, восьми підрозділів, висновків і списку використаних джерел. Обсяг роботи містить 73 сторінки, 9 рисунків та 10 таблиць.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі *«Теоретичні засади експортної діяльності сільськогосподарських підприємств Одеського регіону на ринку зернових культур»* досліджено теоретичні основи здійснення експортної діяльності сільськогосподарських підприємств. Докладно узагальнено основні риси, поняття та характеристики експортної діяльності, досліджено та узагальнено чинники які впливають на здійснення експортної діяльності підприємств АПК та наведено методи оцінки показників експортної діяльності сільськогосподарських підприємств.

У другому розділі *«Аналіз експортної діяльності сільськогосподарського підприємства «Ніка-Агро»* ». Проаналізовано експортну та імпорتنу діяльність СГП «Ніка-Агро», чинники експортної діяльності СГП «Ніка-Агро».

У третьому розділі *«Шляхи удосконалення експортної діяльності сільськогосподарського підприємства «Ніка-Агро»* » узагальнено напрямки удосконалення експортної діяльності СГП «Ніка-Агро», заходи щодо підвищення конкурентних переваг СГП "Ніка-Агро».

ВИСНОВКИ

Експортний потенціал країни слід визначати як складну систему виробничого, трудового, організаційного, технологічного, фінансового, науково-технічного, інноваційного, аграрного, природно-ресурсного та біопотенціалу країни, складові якої можуть бути використані для розвитку зовнішньоекономічної діяльності.

У нинішній час, експортний потенціал має особливе значення на регіональному рівні. Експортний потенціал регіону визначається якісними та кількісними показниками.

Стимулювання розвитку експортного потенціалу регіону забезпечує стабільну основу для вдосконалення структурних елементів аграрного сектору економіки та в цілому сприяє розвитку національної економіки. Ми бачимо, що досвід інших країн показує, як розширення експортного потенціалу сприяє поліпшенню економічних умов у багатьох регіонах. У зв'язку з цим велике значення надається розробці реальних механізмів стимулювання експорту на регіональному рівні.

Обсяг експорту будь-якого підприємства має вплив на розвиток регіональної економіки, іноді на рівні області. Таким чином, варто припускати, що можуть виникнути серйозні протиріччя, здатні вплинути на вибір зовнішньоекономічної стратегії держави.

Доведено, що чим більше регіон збільшує свій експорт, тим більше можливостей він має для поповнення своїх бюджетних надходжень. Збільшення експорту сприяє позитивному платіжному балансу. У національних інтересах збільшення платіжного балансу підприємств сприяє збільшенню зовнішньоторговельного обороту країни, покращенню економічної структури та створенню можливостей для економічного зростання.

Потрібно зазначити, що формування експортного потенціалу окремих сільськогосподарських підприємств має ґрунтуватися на необхідності узгодження функціональних елементів їх експортного потенціалу.

Зовнішньоекономічні відносини в аграрному секторі займають важливе місце в господарській діяльності України та є одним з ключових факторів, що впливають на структуру та ефективність розвитку.

Сільське господарство вважається одним з основних секторів економіки України і наділене багатьма природними ресурсами. Завдяки сприятливим ґрунтам сільське господарство досягло значного розвитку. Багато країн світу не мають такої ресурсної забезпеченості, як Україна.

Слід відмітити, що одним з найважливіших факторів, що сприяє сталому розвитку сільського господарства, є економічна активність з-за кордону. Зовнішньоекономічна діяльність відіграє важливу роль у залученні іноземних інвестицій та забезпеченні конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств зернового сектору на світовому ринку.

Ефективна зовнішньоекономічна діяльність у сільському господарстві створює економічно сприятливі умови для вирощування сільськогосподарської продукції, гарантує зайнятість сільськогосподарським виробникам та створює умови для виходу українських виробників на світовий ринок.

Для виходу на зовнішні ринки шляхом експорту, потрібно робити пошук потенційних ринків збуту, аналіз продукції та адаптації її до вимог потенційних ринків.

Слід зазначити, що на законодавчому рівні відсутній чіткий перелік документів для здійснення зовнішньоекономічної діяльності, який необхідно розробити та скласти методичні рекомендації щодо їх застосування.

Для ефективного розвитку експортної діяльності українські сільськогосподарські виробники мають такі конкурентні переваги: достатня кількість робочої сили, сприятливі кліматичні умови, водні ресурси, багаті земельні ресурси, розвинена торгівля сільськогосподарською продукцією, підприємницька активність та зручне розташування до зовнішніх ринків, що мають попит на сільськогосподарську продукцію.

Наразі кон'юнктура світового ринку зерна є сприятливою для активного розвитку експортної діяльності підприємств Одеської області. Першим сприятливим

фактором є відносно високі ціни на світовому ринку зерна через високу пропозицію зерна з боку України. Другим сприятливим фактором є значне підвищення фрахтових ставок на транспорті.

Щоб забезпечити комплексність управління локальними системами, водночас створюючи ситуацію, яка не знижує якість життя та безпеку, не погіршує стан довкілля та забезпечує соціальний і економічний прогрес створює рекомендовано дотримуватися концепції сталого розвитку, вона дозволяє поєднати взаємоузгоджені економічні, екологічні та соціальні аспекти розвитку суспільства.

Визначено, основні напрями сучасної регіональної інвестиційної політики: створення прозорого та конкурентного середовища для інвестиційної діяльності; створення потужної системи непрямой підтримки з метою мінімізації схем субсидування; створення інтегрованих інформаційних систем та інших засобів підтримки інвестиційного процесу; впровадження комплексу заходів з підтримки видів економічної діяльності, що мають стратегічне соціально-економічне значення; реалізація стратегічних переваг окремих регіонів відповідно до наявних передумов для розвитку стратегічно важливих видів економічної діяльності; застосування системи фіскального регулювання в регіонах на засадах мінімізації суб'єктивізму та впровадження проектно-планового підходу.

Також, для підвищення ефективності інвестиційної привабливості регіону рекомендується, розвивати транспортну інфраструктуру для реалізації можливостей, закладених у його географічному положенні.

Варто зазначити, що при оцінці економічного значення експорту необхідно розглядати показники, які системно відображають рівень експортного потенціалу та враховують всі фактори, що на нього впливають.

Дослідження особливостей експортної діяльності підприємств Одеської області на ринку зерна проводилося на основі даних сільськогосподарського підприємства "Ніка-Агро", яке розташоване в с. Березине, Тарутинської ОТГ Болградського району Одеської області.

"Ніка-Агро" є незалежною компанією і діє на підставі статуту та договорів оренди землі та майна, підписаних з пайовиками, які проживають у Березині та його околицях.

Діяльність компанії зосереджена на виробництві та реалізації сільськогосподарської продукції, включаючи вирощування зернових, бобових та олійних культур, вирощування винограду, розведення великої рогатої худоби та свинарство.

Для повного уявлення про організаційно-економічні характеристики "Ніка Агро" було розглянуто основні показники її діяльності. Оскільки земельні ресурси є основним засобом виробництва, без якого неможливе рослинництво, загальну характеристику досліджуваного підприємства було розпочато з аналізу її експортної діяльності.

Варто відмітити, що основними факторами, що впливають на розвиток аграрного сектору в Україні, є структура управління, характер трудових відносин, рівень соціально-економічного розвитку країни, структура природних ресурсів і земельних угідь, технічний рівень і стан основних фондів сільськогосподарських підприємств, забезпеченість трудовими ресурсами, транспортно-географічні умови.

Економічні фактори відіграють важливу роль у визначенні раціонального використання природних ресурсів, задоволенні споживчого попиту та участі в міжнародному поділі праці.

Для підвищення конкурентоспроможності українських сільськогосподарських підприємств необхідно: привести національні стандарти на сільськогосподарську продукцію у відповідність до вимог стандартів ЄС, членом якого Україна прагне стати; створити сучасну інфраструктуру аграрного ринку; удосконалити відносини між українськими сільськогосподарськими виробниками; розвиток сучасної інфраструктури аграрного ринку; покращення відносин між українськими сільськогосподарськими підприємствами; налагодження співпраці між сільськогосподарськими підприємствами; підвищення впізнаваності України на зовнішніх ринках як виробника екологічної продукції; організація міжнародних виставок та конференцій в Україні та заохочення українських підприємств до участі

у подібних заходах за кордоном; збільшити державне фінансування досліджень та розробок в аграрному секторі.

Для України вкрай важливо об'єднати зусилля окремих сільськогосподарських підприємств та державних органів для того, щоб закріпитися на зовнішніх ринках сільськогосподарської продукції.

Одним з основних шляхів підвищення конкурентоспроможності української сільськогосподарської продукції на світових ринках є використання регуляторної політики.

Основними шляхами підвищення конкурентоспроможності сільського господарства є : переорієнтація на інноваційний розвиток; цілеспрямована державна політика; посилення ролі держави у розвитку та підтримці цієї важливої галузі; запровадження державних замовлень для забезпечення необхідною продукцією за вигідними цінами; підвищення наукового та кадрового потенціалу вітчизняного агропромислового комплексу; забезпечення села земельними, трудовими, матеріальними та фінансовими ресурсами; заміщення імпорту продовольства.

АНОТАЦІЯ

Стаматова О.М., «Особливості експортної діяльності сільськогосподарських підприємств Одеського регіону на ринку зернових культур (На прикладі СГП «Ніка-Агро»)».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» за освітньою програмою «Міжнародні економічні відносини». - Одеський національний економічний університет. – Одеса 2023 р.

Кваліфікаційна робота складається з трьох розділів. Об'єктом дослідження є українські експортери зернових культур Одеського регіону.

Докладно узагальнено основні риси, поняття та характеристики експортної діяльності, досліджено та узагальнено чинники які впливають на здійснення експортної діяльності підприємств АПК та наведено методи оцінки показників експортної діяльності сільськогосподарських підприємств.

Проаналізовано експортну та імпорتنу діяльність СГП «Ніка-Агро», чинники експортної діяльності СГП «Ніка-Агро».

Узагальнено напрямки удосконалення експортної діяльності СГП «Ніка-Агро», заходи щодо підвищення конкурентних переваг СГП "Ніка-Агро". У роботі розглядаються теоретичні аспекти залучення прямих іноземних інвестицій в економіку країни, узагальнено чинники залучення прямих іноземних інвестицій в економіку країни та методи оцінки та аналізу залучення прямих іноземних інвестицій в національну економіку.

Ключові слова: сільськогосподарське підприємство, експортна діяльність, ринок зернових культур, експортні операції, галузь АПК, виробництво, вирощування, чинники експортної діяльності.

ANNOTATION

O.M. Stamatova, "Peculiarities of the export activity of agricultural enterprises of the Odesa region on the market of grain crops (On the example of SGP "Nika-Agro")".

Qualification work for obtaining a master's degree in specialty 292 "International Economic Relations" under the educational program "International Economic Relations". - Odesa National University of Economics. – Odesa in 2023

The qualification work consists of three sections. The object of the study is Ukrainian exporters of grain crops in the Odesa region.

The main features, concepts and characteristics of export activity are summarized in detail, the factors that influence the export activity of agricultural enterprises are investigated and summarized, and the methods of evaluating the indicators of export activity of agricultural enterprises are given.

The export and import activities of the SGP "Nika-Agro", the factors of the export activity of the SGP "Nika-Agro" were analyzed.

The areas of improvement of the export activity of SGP "Nika-Agro", measures to increase the competitive advantages of SGP "Nika-Agro" are summarized. The paper examines the theoretical aspects of attracting direct foreign investment in the country's economy, summarizes the factors of attracting direct foreign investment in the country's economy and evaluation methods and analysis of the attraction of direct foreign investment in the national economy.

Key words: agricultural enterprise, export activity, market of grain crops, export operations, agricultural industry, production, cultivation, factors of export activity.